

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

9. Respondetur ad alia argumenta Recentiorum contra nostram
sententiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

142. Respondeo, S. Thomam magis esse pro nostra sententia infra *quæst. 78. art. 5.* in corpore, ubi sic ait: *Non enim facimus hac verba, quod corpus Christi sit corpus Christi, sed quod contentum sub speciebus sit corpus Christi.* Hæc est ipsa eadem conclusio, quam defendimus. Ad loca contraria, Respondeo ad primum; nos etiam fatemur, hanc actionem non esse adductivam, sed vnitivam corporis Christi cum speciebus, ut sæpe dictum est in superioribus. Ad secundum, in primis S. Thomas non negat subiectum huius actionis, sed solum negat, dari subiectum commune utrique termino huius conversionis, quod verissimum est. Deinde etiam si loqueretur de subiecto actionis, vere illud negaret; quia actio, qua Christus sustentat efficienter accidentia, quæ est positio Christi sub accidentibus, ut supra dictum est, non habet subiectum, cum sit actio creativa in sua entitate. Ad tertium, Respondeo, S. Thomam ibi solum probare, quod natura humana non potest converteri in divinam per commixtionem, sicut unum elementum convertitur in aliud; & hoc bene probat ex ingenerabilitate naturæ divinæ; quia ad tale modum conversionis oporteret, quod in materiam naturæ humanæ introduceretur materia Divina: quod argumentum non probat de conversione per transubstantiationem, ut bene notavit Caietan. ibi. An vero ex alio capite repugnet etiam naturæ divinæ esse terminum transubstantiationis, videbimus postea *sect. 10.*

SECTIO IX.

Respondetur ad alia argumenta Recentiorum contra nostram sententiam.

143. **H**Anc sententiam impugnant ex professo duo Auctores recentiores, quorum argumentis oportebit satisfacere, quatenus contra solutiones supra positas aliquid addunt. Primus est P. Petrus Hurtado. *Disput. 2. de generatione, §. 19.* in prima editione; in ultima vero editione. *Disput. 1. de generatione Sect. 4. n. 34. & sequentibus* ex quo possunt nonnullæ alia obiectiones fieri. Prima est, quia compositum ex corpore Christi, & accidentibus panis est unum per accidens, & non per se: ergo actio per quam fit, non est substantialis, sed accidentalis. Rursum nec potest dici conversio substantialis; quia actio, qua homo ex albo fit niger, terminatur etiam ad compositum ex humano corpore, & nigredine; & tamen illa non est conversio substantialis, licet sint diversa composita ex corpore, & albedine, & ex eodem corpore, & nigredine; & licet albedo, & nigredo repugnet eidem corpori simul; ergo similiter actio Eucharistica non erit conversio substantialis.
144. Respondeo facile ex dictis, illam non esse actionem substantialem, esse tamen conversionem substantialem; quia terminus formalis conversionis est substantia. Vnde patet discrimen ab illo exemplo: nam ibi termini formales sunt accidentales, scilicet albedo, & nigredo, licet subiectum commune sit substantia: at in nostro casu è contra termini formales sunt substantiales, licet tertium commune utrique termino sint accidentia: denominatio autem conversionis desumitur à termino formali, ut constat in transformatione, quæ appellatur conversio formalis, eo quod expellatur & introducatur forma; & sic de aliis.
145. Secunda obiectio ex eodem est, quia si Deus mihi vniat quantitatem, quam habet Petrus, non potest dici transubstantiatio Petri in me; alioquin homo albus transubstantiaretur in se ipsum, quan-

do fit niger. Respondetur ex dictis, illam conversionem posse tripliciter fieri. Primo, si mea substantia accipiat unam quantitatem, & perdat aliam; & tunc erit conversio accidentalis quantitativa, quia termini formales sunt quantitates, & subiectum commune est substantia. Secundo potest fieri, si eidem quantitati succedat mea substantia, & expellat aliam ab eadem quantitate, & tunc erit conversio substantialis, quia termini formales sunt substantiæ. Tertio denique, si fiat utrumque, ita ut sub accidentibus Petri introducatur mea substantia, & sub meis accidentibus substantia Petri; & tunc erit conversio mixta, seu quasi duplex conversio, in quarum una substantia sit subiectum, circa quod fiat conversio, exclusivè, & introductis accidentibus; in altera vero accidentia sint terminus communis, circa quod fiat expulsio, & introductio substantiæ: prior erit accidentalis, posterior substantialis. Sicut si in materiam Petri induceretur mea anima rationalis, & in materiam meam anima Petri, fieret etiam duplex conversio, altera formalis per expulsionem, & inductionem formæ circa eandem materiam; altera materialis per exclusionem, & commutationem diversæ materiæ circa eandem formam. Imo in utroque casu considerari possunt quatuor conversiones; nam in primo casu duæ essent conversiones accidentales, altera circa substantiam Petri, quæ acquireret mea accidentia, perditis suis; altera circa substantiam meam, quæ etiam ex habente sua accidentia transiret in habentem accidentia Petri, amissis suis; & duæ aliæ essent conversiones substantiales; altera circa accidentia mea, sub quibus desineret esse mea substantia, & inciperet esse substantia Petri; altera circa accidentia Petri, sub quibus desineret esse substantia Petri, & inciperet esse mea. Sicut & in secundo casu essent alia quatuor conversiones. Prima, in qua materia mea transiret ex habente meam animam in habentem animam Petri. Secunda, in qua materia Petri ex habente animam Petri fieret habens animam meam; & hæc utraque esset conversio formalis. Tertia, in qua anima mea ex informante meam materiam fieret informans materiam Petri. Quarta denique, in qua anima Petri ex informante materiam Petri fieret informans materiam meam, & hæc utraque esset conversio materialis. Quæ omnia ex principiis à nobis supra positis facile colligi possunt. Hinc tamen non fit, Petrum transubstantiari in me, quando mea substantia poneretur sub eius quantitate: ad hoc enim oporteret substantiam Petri desinere; & multo minus dici posset, Petrum transubstantiari in se ipsum, quando ex albo fit niger, cum in neutro casu substantia desineret, atque ideo non posset dici converti; & in secundo casu substantia non sit terminus formalis quo, nec ad quem conversionis, sed solæ qualitates.

Tertia obiectio ex eodem est, quia Ecclesia, & Patres dicunt, panem fieri corpus Christi; ergo datur productio corporis: non enim sufficit ad hanc loquutionem, quod substantia incipiat vnitri illis accidentibus. Sicut quando materia vnitur animæ rationali, non dicitur fieri materia; & quando, resurgente homine, anima vnitur de nouo materiæ, non dicitur fieri, vel produci anima; nec denique quando modo homo albescit, dicitur fieri homo, sed fieri albus.

Respondetur ex dictis, panem fieri corpus Christi non esse, corpus Christi fieri, sed panem converti in ipsum. Et quidem hæc etiam loquutio non est omnino propria, ut vidimus *Sectione præcedenti*. Ad eam tamen non sufficit, rem aliquam de nouo vnitri alteri; sed requiritur, quod terminus ad quem aliquis

cuius conuersionis: vnde nec materia, nec anima, nec homo dicuntur fieri, quando vniuntur de nouo formæ, vel corpori, vel albedini, quia tunc potius considerantur vt subiectum, quam vt terminus conuersionis. Si vero anima v.g. consideretur vt terminus conuersionis, vt cum ex cadauere fit homo, tunc poterit facilius admitti in aliquo sensu illa loquutio: *forma cadaueris facta est forma hominis*. Non est tamen ita communis sicut illa: *cadauer factum est homo*; quia hæ denominationes tribui solent non partibus, sed toti: & ideo etiam in conuersione Eucharistica facilius admittuntur inter ipsos terminos formales, & dicitur: *Panis fit caro Christi: Vinum fit Christi sanguis*; quia nimirum termini formales sunt totum, scilicet substantia illius compositi, quod resultat ex accidentibus, & ipso termino formali. Hæc tamen non significant productionem vllam terminatam ad substantiam corporis Christi.

147. Magis ex professo impugnat hanc meam sententiam, quam olim in Hispania tradidi, quidam Auctor modernus, P. Rodericus Arriaga in suo *Curso Philosophico disput. 1. de generat. sect. 1.* vbi singulis fere meis argumentis, & solutionibus, imo & verbis ad suum examen vocatis, multa opponit, quibus breuiter oportebit satisfacere. Primo ergo opponit S. Thomam supra *quest. 2. art. 1. de quo tamen testimonio iam supra dictum est*. Deinde *num. 17.* arguit ratione; quia in questione de nomine, qualis est hæc de significato huius vocis *conuersio*, standum est communiori acceptioni, communior autem sensus est, vt debeat produci terminus formalis *ad quem*; Nos enim fatemur supra *sect. 2. num. 21.* illam sententiam esse satis plausibilem: ergo ita dicendum est. Secundo ex simili argumento; quia in omnibus conuersionibus naturalibus, pro quibus hoc nomen *conuersio* impositum primo est, hæc conditio reperitur, vt nos fatemur; ergo illa significatur per hoc nomen.

148. Respondeo, non video, vbi confessionem illam inuenire poterit, cum expresse probatum à nobis sit, non reperiri illam conditionem in conuersione naturali, qua alimentum conuertitur in hominem, quæ tamen à Philosophis appellatur pleno ore *conuersio formalis, & transformatio*, licet non producat terminus formalis. Vnde constat etiam apud Philosophos, à quibus vox illa desumpta est, non fuisse impositam ad significandam semper talem conditionem, cum absque illa admittant conuersionem formalem, & per consequens absque eadem consequenter admittere debeant conuersionem substantialem. Adde, tantum abesse, quod apud Theologos illa significatio, & essentia conuersionis sit magis communis, vt, præter vnum Gabrielem, nullum ex antiquioribus pro illa sententia esse, prober P. Valquez in præfati *disp. 181. cap. 5.* Imo & Valentia in præfati *disp. 6. quest. 3. p. 3. §. 6.* Quarto sequitur, illam appellauit inceptam quorundam Recentiorum opinionem; & addit, esse contra communem sensum omnium Theologorum, & omnium, qui contra Hæreticos scribunt. P. Henriquez *lib. 8. de Eucharistia, cap. 23. §. 9.* dicit eam sententiam nullum habere antiquum assertorem. P. Luisius Turrianus in opusculi *Theologici, Opuscul. 14. de Transubstantiatione, disp. 1. dub. 5.* eodem modo de illa loquitur; vt appareat, quam debile fundamentum desumatur ex communi Theologorum sensu. Nec debuit ille Auctor arguere (vt de facto arguit) ex verbis illis à me dictis inter referendam eam sententiam; dixi enim supra *Sect. 2.* eam sententiam esse non paucis valde plausibilem; aliud enim est, esse antiquam, & fundatam; aliud esse plausibilem: imo nihil maiori plausu apud vul-

gus excipitur, quam nouitas; nam, vt dixit ille, *Est quoque cunctarum nouitas gratissima rerum*. Non ergo fatemur, illum esse communem Philosophorum, & Theologorum sensum, sed id omnino negamus.

Tertio obiicit, *num. 18.* quia vt terminus totalis in alium totalem conuertatur, requiritur destructio termini totalis à quo, & productio termini totalis ad quem; quia præcise ille dicitur conuersus, & iste succedens: ergo similiter, vt terminus formalis dicatur conuersus in terminum formalem, requiratur destructio illius, & productio huius. Respondetur ex supra dictis; negando consequentiam: ratio est clara, quia ad omnem conuersionem requiritur saltem successio termini ad quem: non potest autem esse successio, nisi incipiat terminus formalis ad quem exercere circa aliquod tertium commune illud munus, quod prius exercebat terminus formalis à quo. Hoc autem ipsum est incipere de nouo terminum totalem ad quem, hoc est, illud compositum resultans ex tertio communi, & ex termino formali ad quem incipiente exercere tale munus. Vnde retorquetur clare argumentum, quia vt terminus totalis conuertatur in totalem, non sufficit, quod totalis ad quem incipiat terminare nouam actionem, sed requiritur, quod incipiat esse simpliciter; nam si subiectum esset antea calidum simul, & frigidum, licet postea destrueretur frigus, non diceretur conuerti frigidum in calidum, etiam si idem calor inciperet conseruari actione noua. Item, si aliquis simul esset Canonicus, & Abbas, & postea relinqueret Canonicatum, non diceretur Canonicus mutatus in Abbatem, etiam si possideret nouo titulo Abbatiam; quia nimirum frigidum mutari in calidum, & Canonicum in Abbatem, iuxta omnium sensum est calidum successisse frigori in eodem munere, & Abbatiam Canonicatui. Et tamen corpus Christi, licet incipiat terminare nouam actionem, non tamen incipit esse, nec succedit simpliciter pani; ergo non bene arguitur ab inceptioe necessaria termini totalis ad nouam productionem necessariam termini formalis, in quem dicitur conuersus alius terminus formalis.

Similis fere est quarta obiectio eiusdem eodem *num. 18.* quia nos concedimus, necessariam destructionem termini à quo vt dicatur conuerti in terminum formalem ad quem; ergo necesse erit, vt sit etiam productio noua termini ad quem: cur enim magis requiritur desitio simpliciter termini à quo, nec sufficit desitio in aliquo munere, & non requiritur inceptio simpliciter termini ad quem, sed sufficit incipere in aliquo munere.

Hoc argumentum eodem modo retorquetur, vt dixi in superioribus; quia terminus à quo, vt dicatur conuerti in formalem ad quem, non sufficit, si amittat aliquam actionem, qua prius conseruabatur, sed requiritur, quod desinat esse simpliciter, & tamen corpus Christi non debet incipere simpliciter, sed satis est, quod incipiat terminare aliquam nouam actionem; ergo non bene arguitur ex desitione, seu destructione necessaria, termini formalis à quo, ad productionem necessariam termini formalis ad quem. Ad argumentum itaque respondi in superioribus negando consequentiam; quia conuerti vnum in aliud, est desinere in illud; desinere autem est perdere suum esse simpliciter: quod vero in hoc aliud conuertatur, non est hoc incipere esse, sed succedere illi in eo munere, quod gerebat.

Hanc responsonem impugnat acriter ille Auctor, *num. 19.* quia continet petitionem principij. Nam

149. Tertio obijcit.

Respondetur.

Quid sit incipere terminum totalem conuersionis.

Confirmatur, multis exco.

150. Obijcit quart.

Desinere est perdere suum esse simpliciter.

151.

Impugnat hanc responsonem.

Nam sicut terminus, in quem fit conuersio, dicitur succedens, ita terminus *à quo*, seu conuersus potest appellari cedens; quia cedens, & succedens sunt correlatiua. Si ergo, ut succedat, non debet de nouo produci, sed sufficit quod de nouo exerceat munus præcedentis; sic etiam ut dicatur conuersus, seu cedens, non requiritur, quod desinat simpliciter, sed quod cedat in munere: nam dicere, quod sit differentia quoad hoc inter cedentem, & succedentem, est dare conclusionem pro ratione.

152. Ad id vero, quod contra ipsos retorquebamus de differentia, quam omnes debent concedere quoad hoc inter terminum *à quo*, & terminum *ad quem*, quatenus terminus conuersus debet desinare simpliciter, & terminus *ad quem* non debet simpliciter incipere; Respondet dupliciter: primo, esse differentiam; quia ipsi solum contendunt, terminum *ad quem* debere produci, sicut terminus *à quo* destruitur: est autem differentia inter *produci*, & *destrui*; quod *destrui* sit terminus negatiuus, & ideo ut verificetur, non sufficit cessare aliquam actionem, sed requiritur, nullo modo manere in rerum natura; quia negatio æquiualeat vniuersali: produci autem, cum sit terminus affirmatiuus, non requirit primam productionem, sed aliquam; quæ differentia, licet sit de nomine, debuisset in hac quæstione de nomine ponderari.

153. Sed antequam ulterius progrediar, hæc responsio (ni fallor) vim nostri argumenti non soluit, & verius ipsa continet petitionem principij. Admitto enim, *destructionem*, quia est terminus negatiuus, esse vniuersalem, & ideo asserere omnem negationem; productionem vero, quia est affirmatiuus, non esse vniuersalem: quæstio tamen nostra non est, cur terminus *à quo*, ut dicatur destrui, debeat amittere totum esse, & terminus *ad quem* non debeat omnino incipere: sed quæstio est, cur terminus *à quo*, ut dicatur conuersus, debeat amittere totum esse, & terminus *ad quem*, ut dicatur succedens, non debeat incipere omnino? Dicis, quia *destructio* est terminus negatiuus. Sed ego peto, quare ut dicatur conuersus, debet destrui? aut cur, sicut potest terminus succedere absque eo quod vniuersaliter incipiat, non poterit cedere absque eo quod vniuersaliter desinat, seu destruat, sed solum pereunte vna actione ex multis, quibus conseruabatur? Dicere itaque, quod debeat terminus conuersus destrui, quia conuerti est destrui, erit respondere per conclusionem, de qua controuertitur. Debent ergo ipsi etiam quærere rationem differentia inter terminum *à quo*, & *ad quem*, cur vnus significetur ut omnino desinens, & alter non ut omnino incipiens; quam, quæcumque sit, poterunt reddere, cur etiam terminus *ad quem* non significetur produci, licet terminus *à quo* significetur destrui.

154. Ideo secundo aliter respondet num. 21. concedendo, nullam esse differentiam, sed sicut terminus *ad quem* dicitur succedens, si terminet de nouo aliquam actionem, licet non incipiat esse simpliciter: sic terminum *à quo* posse dici conuersum, si desinat terminare aliquam actionem, licet non desinat esse simpliciter. Vnde inferunt, posse concedi, quando de facto species consecrata corrumpuntur, vel comeduntur à mure, corpus Christi conuerti in murem, vel in excrementa. Sicut enim conceditur, potuisse Verbum Diuinum vniri hypostatice muri, & excremento, quo casu esset mus, vel excrementum, non est absurdum, quod de facto dicatur conuerti Christum in hæc omnia. Imo de facto Verbum assumpsit hypostatice sanguinem, & alios humores, vnde sequitur, dici posse Deum

esse sanguinem, esse cholera, pituitam, &c. Similiter ergo illæ alia propositiones concedi possunt, non tamen vsurpandæ apud plebem, quæ non est capax omnium mysteriorum. Denique addit, posse ex alio capite negari, corpus Christi conuerti in murem, excrementa, &c. quia licet ad conuersionem sufficeret desitio illius conseruationis substantialis, requiritur tamen, quod vterque terminus formalis versetur circa aliquod tertium commune: quod in hoc casu non datur, quia quantitas non manet eadem (supponunt enim, quantitatem non esse accidens distinctum,) cætera autem accidentia non manent eadem: ideo enim desinit esse corpus Christi, quia corrumpuntur accideptia panis, & produuntur accidentia muri, v.g. cum quibus corpus Christi non habet specialem repugnantiam magis quàm cum præcedentibus; quare ex hoc etiam capite non datur conuersio, quia ad conuersionem requiritur repugnantia aliqua physica inter vnum & aliud.

In hac responsione multa sunt mihi difficilia. Primum est, corpus Christi de facto conuerti substantialiter in vermes, excrementa, &c. quod nemo hucusque concessit: quia conuerti in vermes, & corrumpi, apud omnes pro eodem omnino reputantur. Et quidem cum ipsi fateantur, quod apud plebem offensionem pareret hæc locutio, fieri potest meliori iure contra ipsos argumentum, quo ij vtuntur. Nam in quæstione de nomine, qualis est hæc, consulendus est sensus hominum, quid ipsi concipiant nomine *conuersionis*. Si ergo omnes scandalizantur audientes, corpus Christi conuerti in excrementa, vel vermes, cum tamen sciant, destrui illud compositum, & corpus Christi amittere esse Sacramentale, quod habebat, consequens est, ut per conuersionem corporis Christi in vermes aliquid aliud omnes concipiant, scilicet destructionem simpliciter illius, quod dicitur conuerti in aliud. Quod quidem non procedit in illo casu, quo Verbum allumeret hypostatice naturam muri; nam ille casus solum est possibilis: & fateamur, multa posse fieri à Deo; quæ si fierent, parerent offensionem, & quæ ea de causa non fiunt: aliud vero est dicere, de facto id fieri, quod si fidelibus proponatur, omnes scandalizabuntur, & Heretici sublannabunt mysteria nostræ fidei. Adde, non solum plebem, sed Theologos ipsos scandalizandos, cum eorum princeps S. Thomas infra *quæst. 77. artic. 5.* in corpore, id indubitatum esse apud omnes doceat his verbis: *Manifestum est enim, quod ex corpore, & sanguine Christi, quæ ibi veraciter sunt, non generatur aliquid, cum sint incorruptibilia.* Vides, idem esse apud S. Thomam, corpus Christi non corrumpi, & corpus Christi non conuerti in aliud, quod ex ipso fiat. Non ergo sufficit desitio vnus actionis, ut corpus Christi concedi possit, de facto in excrementa resolui contra id, quod omnes huc vsque docere, & concipere soliti sunt.

Secundo, displicet exemplum illud de vnione Verbi cum sanguine, & aliis humoribus; ratione cuius dici possit: *Deum est cholera; Deum est pituita*: hoc, inquam, non est solide dictum. Oportebat enim meminisse vnionem Verbi cum sanguine, & humoribus concedi quidem ab omnibus: illas tamen propositiones, *Deum est sanguis; Deum est pituita*, &c. negari communiter à Theologis, quæ est opinio, & negari tribuuntur prædicata partium, qualis est sanguis; sicut nec dicitur: *Deum est digitus; Deum est pes*, &c. propter eandem rationem. Admittitur

Admittitur quidem illa: *Deum est caro*, per figuram, usurpando partem pro toto, recepta tamen significatione partis, non admitteretur: sic etiam homo potest dici caro, nunquam tamen dicitur homo pituita, vel sanguis.

157. Tercio displicet, quod dicunt, ideo non conuerti corpus Christi in murem, vel vermes, quia non manent eadem accidentia in verme, quæ prius fuerant in Eucharistia. Hæc, inquam, ratio difficilis est: nam vel sensus est non manere omnia eadem accidentia utrobique, vel non manere vlla. Si dicatur primum, verissimum est; id tamen non requiritur ad conuersionem. Sepe enim contingit, non manere omnia prorsus accidentia post consecrationem, quæ prius fuerant in substantia panis; quia si actu calcietur hostia succellit, necesse est, aliquid caloris fuisse immediate ante in pane, quod iam non sit, quando succedit corpus Christi: hoc tamen non obstat veritati conuersionis: ad hanc enim, ut ipsi aduersarij fatentur, solum requiritur, quod deat aliquod tertium commune utrique termino formali; manet autem eiusmodi tertium commune, licet non maneant omnia prorsus eadem accidentia, cum maneant aliqua, & fere omnia. Si ergo dicatur secundum, scilicet in casu nostro non esse conuersionem, quia nulla manent accidentia ex prioribus, id conuincitur falsum, cum ipsi concedant, accidentia corrupti manere in genito. Et quidem quando species panis in stomacho corrumpuntur, vel quando species vini ultimo disponunt ad formam aceti, manent omnia accidentia, quæ erant prius cum corpore, & sanguine Christi, excepta vltima dispositione, quæ expulsa fuit per introductionem vltimæ dispositionis ad formam contraria; quæ quidem vltima dispositio vel est quid indiuisibile, vel quasi indiuisibile; unde ex hoc capite negari non potest, dari aliquod tertium commune, quod prius erat cum corpore Christi, & postea est cum substantia sequenti, sufficiens ad veram conuersionem vnius substantiæ in aliam.

158. Denique displicet illa ratio, quam afferunt ad negandam conuersionem corporis Christi in substantiam succedentem, ex eo quod corpus Christi non habeat specialem repugnantiam magis cum accidentibus muris, v. g. quam cum accidentibus panis. Hæc, inquam, ratio non videtur apta; quia illa eadem repugnantia, siue specialis, siue generalis, quam vtraque substantia habet in ordine ad eadem accidentia sustentanda, fuit sufficiens, ut fieret vera conuersio panis in corpus Christi; ergo eadem repugnantia inter corpus Christi, & substantiam subsequenter in ordine ad sustentanda eadem accidentia, erit sufficiens, ut corpus Christi dicatur conuerti in substantiam sequentem. Probat, & explicatur consequentia, quia tota connexio inter expulsionem panis, & introductionem corporis Christi oritur ex eo, quod Deus voluerit corpus Christi sustentare illa accidentia, vel subistere, aut contineri sub illis, ex quo provenit repugnantia vtriusque substantiæ, siue illa sit Physica, siue moralis. Sed Deus postea vult, quod substantia muris, v. g. sustentet illa accidentia, vel subister, aut contineatur sub illis; ergo non minus orietur repugnantia huius substantiæ cum corpore Christi, nec minor connexio inter aduentum huius substantiæ, & expulsionem corporis Christi. Quare neque ex hoc capite negari posset vera conuersio corporis Christi in illam substantiam, sed recurrendum omnino est ad rationem legitimam, ex eo quod corpus Christi non destruat, nec desinat

P. Ioh. de Lugo de Sacramentis.

simpliciter esse, quod omnino requiritur ad hoc, ut aliquid dicatur vere conuerti in aliud.

Constat ergo ex his omnibus, argumentum illud ab omnibus soluendum, & fatendum esse discrimen inter terminum formalem à quo, & ad quem; nec debere requiri productionem huius, pro ut requiritur destructio illius, ut dicatur vnus in alium conuerti: sicut nec requiritur inceptio huius, pro ut requiritur simpliciter desitio illius. Nunc itaque ad argumentum respondemus, non fieri petitionem principij in ratione differentiarum à nobis tradita: quia in quæstione de nomine ratio tota petenda est ex usu nominis de quo controuertitur. Constat autem, homines usurpantes hanc vocem, conuersio, velle significare destructionem, & desitionem rei, quæ conuertitur, & non velle significare productionem, vel inceptionem termini formalis in conuersio, quem fit conuersio. Primum constat ex usu omnium: nemo enim applicuit hanc vocem ad res, quæ non desinunt. Nemo dixit, animam rationalem conuerti in formam cadaveris, aut vermium, aut in diminutione continua, qua deperduntur aliqua hominis partes, eandem animam conuerti in formam excrementi. Et quidem ipsum nomen conuersionis id videtur sonare: nam quod conuertitur in aliud, transit in aliud: si autem transit, non manet in esse, quod habebat; non enim dicitur transformari id, quod retinet priorem formam, nec transfigurari id, quod retinet priorem omnino figuram: sic nec dicitur commutari, aut contineri in aliud id, quod retinet totum suum esse, quod habebat.

Secundum vero, scilicet homines in usu illius vocis non exigere eodem modo inceptionem, vel productionem termini formalis, in quem aliud dicitur conuerti: constat etiam ex communi modo loquendi: nam imprimis vulgare est illud, & ab omnibus ex Augustino libro 7. Confessionum, cap. 10. receptum, quod Christus in hoc sacramento non mutatur in nos, sed nos in ipsum: quod licet de conuersione non physica, sed morali intelligatur, inde tamen sumitur argumentum ad explicandum usum illius vocis: dicimur enim mutari, & conuerti in Christum, quia desinit esse in nobis nostra vitiosa consuetudo, & incipiunt esse in nobis Christi mores; ita tamen ut nostra quidem vitia omnino pereant, Christus autem, seu eius mores, & inclinatio non intelligatur simpliciter incipere esse, sed incipere esse in nobis; quod sufficit, ut dicamur mutari in Christum, seu nostra propensio, & inclinatio in propensionem, quam habet Christus. Sic etiam dicitur amicus mutari in amicum, & affectu dicimur transformari, & conuerti in rem amatam. Sic enim dixit Augustinus: *Amando Deum efficiuntur dij, ergo amando mundum, mundanis dicuntur*. non quia Deus, vel mundus incipiat simpliciter esse, sed quia incipit esse de nouo in eo, à quo diligitur. Denique in eodem sensu dicitur aliquis suam sententiam mutasse in sententiam magistri, vel alterius; quia licet hæc iam præxisteret in magistro, & per consequens non incipiat simpliciter esse, incipit tamen esse in illo, qui eam de nouo amplectitur, & sic de alijs; quæ ostendunt, nolle homines eiusmodi loquutionibus necessario exigere productionem, vel inceptionem simpliciter rei, in quam fit conuersio, sed solum inceptionem in tali munere, in quo succedit.

Illud vero, quod dicebat, *cedens, & succedens esse* correlatiua, & ideo debere habere similes conditiones, nihil probat: nam etiam pater, & filius sunt correlatiui; & tamen filius debet incipere esse, probat.

C c

v c

159.

Non igitur requiritur productio termini formalis in conuersione

Respondemus iam.

Quid homines velint significare, usurpantes hanc vocem in conuersio.

160.

Non exigitur inceptio termini formalis.

Augustin. *Amando Deum efficiuntur dij, ergo amando mundum, mundanis dicuntur*. *Tom. 10. serm. 27. in Append.*

161.

Illud quod vltimo dicebat de correlatiui nihil probat.

ut sit filius; pater vero non debet desinere esse, ut sit pater: item testator, & hæres sunt correlatiui; testator autem debet mori, & desinere, quia per mortem confirmatur testamentum, & defertur hæreditas; hæres vero non debet incipere, aut nasci, ut sit hæres. Sic ergo posset dici in præsentia de cedente, & succedente: sed reuera concedimus, illos esse pares; nec enim cedens debet desinere, sicut nec succedens debet incipere; quia non omnis terminus cedens est conuersus, sed conuersus plus dicit, nempe desinere simpliciter in succedentem, & licet conuersus etiam & succedens sint correlatiui, non debent tamen habere easdem conditiones, ut vidimus in aliis correlatiuis.

162.
Obicit idem
Auctor.

Deinde (omissis aliis argumentis, quæ in superioribus à nobis soluta sunt) pergit ille Auctor, & obicit nobis, num. 28. Nisi detur productio corporis Christi, non magis esse conuersionem substantialem, quam si una substantia succedat occupando præcise locum alterius. Nam quod dicimus, corpus Christi subsistere speciebus panis, & ideo succedere in munere proprio substandi, falsum est, quia corpus Christi non conseruat efficienter accidentia panis: prior enim est conseruatio accidentium, quam corpus Christi esse sub speciebus; & ideo corpus Christi est ibi, quia accidentia durant, non e contrario; ergo accidentia non conseruantur à corpore Christi sacramento, sed potius corpus Christi est sacramentum, quia accidentia perseverant, & conseruantur. Sed debuisset probari illud antecedens, quod conseruatio accidentium sit prior quam corpus Christi contineri sub illis: iam enim fuerat à nobis explicatum, quomodo pro priori naturæ, antequam corpus Christi incipiat, vel perseveret conseruare accidentia panis, non debeant præintelligi ipsa accidentia formaliter existere, sed radicaliter ratione existentia præterita, & negationis alterius causæ aptæ ad eorum destructionem, ut vidimus *disput. 10. sect. 2.* quæ doctrina nondum est impugnata.

163.
Probat aliter
idem intentum.

Probat ulterius idem intentum, quod licet corpus Christi conseruet efficienter accidentia, hoc tamen non est proprium munus substantiæ; vnum enim accidens potest efficienter aliud conseruare; & Deus etiam conseruat accidentia efficienter, licet non subsistat illis. Respondeo, iam explicuimus supra num. 97. quomodo exerceat corpus Christi aliquod proprium munus substantiæ. Ad exempla vero in contrarium adducta, dicimus: ad primum, si accidens aliquod separatum à substantia eleuaretur à Deo ad conseruanda efficienter alia accidentia, prout nunc conseruantur à corpore Christi, tunc exerceretur quidem aliquod munus proprium substantiæ, non tamen diceretur illa conuersio simpliciter substantialis, quia succederet substantiæ in illo munere; quia sicut conuersio formalis debet esse inter formas in munere informandi, sic conuersio substantialis debet esse inter substantias in munere substantiæ; atque ideo esset conuersio mixta, partim substantialis, partim accidentalis: & propter eandem rationem fortasse non posset dici simpliciter, quod accidens subsistat aliis accidentibus; quia subsistere simpliciter est esse substantiam illorum accidentium: accidens autem exerceretur munus substantiæ circa illa accidentia; non tamen esset eorum substantia, ut constat.

164.
Quid requiritur
ad id
quod est alteri
subsistere.

Ad secundum, Deus non subsistat accidentibus, quia non conseruat cum alligatione, & continentia, quod tamen supra diximus requiri ad hoc ut aliquid dicatur subsistere. Sed contra hoc arguit iterum, quia falso dicimus, corpus Christi, eo quod sit

alligatum speciebus panis in ordine ad motum localem, exercere munus substantiæ; neque enim substantia ita alligatur suis accidentibus, ut trahatur ab illis; sed potius e contra accidentia trahuntur à substantia, quæ mota mouet secum accidentia sua. Vnde non ideo verificantur verba, *Hoc est Corpus meum*; quia corpus Christi exerceat munus substantiæ circa illa accidentia; sed quia in illis continetur, sicut aurum continetur in cista, & ideo potest per cistam demonstrari.

Tota hæc instantia, & doctrina, quam supponit, difficile probabitur: nam imprimis, quis vnquam ex Philosophis libenter concedet, motum localem exerceri immediate circa substantiam panis, & non potius circa eius accidentia, quæ mota trahunt secum substantiam? præsertim cum Sacerdos eodem prorsus modo moueat hostiam consecratam, sicut non consecratam: non agit autem Sacerdos immediate, nec impellit immediate corpus Christi, sed mediatis speciebus, quas immediate impellit, & mouet: habet ergo virtutem ad mouenda immediate accidentia panis; alioquin non mouemus nos hostiam, sed Deus ad occultandum miraculum id facit, & per consequens non deglutimus, non trahimus species, non circumferimus, quæ omnia falsissima sunt; & ideo fatendum est, nos habere virtutem ad agendum in quantitatem, & species panis, & mouendum illas. Sicut enim alij sensus non verfantur immediate circa substantiam, sed circa accidentia, nempe colorem, saporem, odorem, sonum, sic nec tactus: & sicut alij sensus eodem modo verfantur circa species consecratas, sicut prius, sic & tactus: quare sicut oculus non videt immediate substantiam panis, sed albedinem, & mediante albedine, substantiam; quia, deficiente substantia, adhuc eodem modo videmus hostiam; sic nec tactus verfaturs immediate circa substantiam; quia, deficiente ipsa, eodem modo tangimus, & mouemus hostiam: falsum ergo est illud, quod arguens assumit, accidentia panis moueri, quatenus trahuntur à substantia, circa quam immediate verfaturs motus.

Exemplum etiam illud de auro contento in cista, quod demonstratur illis verbis: *Hoc est aurum*; licet non subsistat cista, sed contineatur in illa; hoc, inquam, non est ad rem; illa enim verba, *hoc est, &c.* aliter vsurpantur ad demonstrandum contentum in vase, vel cista, aliter ad demonstrandam substantiam; nec possunt absque æquiuocatione turpissima vsurpari ad demonstrandum solum contentum, quando ex circumstantiis significant potius substantiam accidentium. Ponamus enim vas vitreum vacuum, de quo vere dicebamus, *hoc est vitrum*; postea destructa substantia vitri maneat diuinitus eius accidentia absque subiecto, intus vero totum vas repleatur inuisibiliter auro: si tunc aliquis dicat, *hoc iam non est vitrum, sed aurum*; hæc propositio certe in illis circumstantiis vel esset falsa, vel ludricam æquiuocationem contineret: omnes enim intelligerent, aurum successisse loco vitri, & demonstrari non tanquam contentum intra vas, sed tanquam substantiam per accidentia, sicut prius demonstrabatur vitrum: quare licet verum esset, aurum contineri intra vas, & posse per illud demonstrari, non tamen in illis circumstantiis, sicut nec posset vere dici, vitrum conuersum fuisse in aurum; quod tamen illa propositio eo modo prolata videretur significare. Sic ergo in nostro casu continentia illa, qua aurum continetur in cista, non sufficit ad verificanda verba Christi in sensu, in quo ab audientibus accipiuntur. Accipere enim panem in manus, & dicere, *hoc est corpus meum*, petinde est

ac si dicat, *hoc iam non est panis, sed Corpus meum*; demonstratur ergo Corpus suum illud *hoc*, non ut demonstratur aurum in cista, sed eo modo, quo demonstratur substantia panis per sua accidentia: ideo enim ex modo demonstrandi intellexit Ecclesia, substantiam panis conuersam fuisse in substantiam corporis Christi, sicut in casu posito intelligeretur vitrum conuersum fuisse in aurum, & hoc successisse vitro in munere substandi accidentibus, non ut contentum intra vas ad modum liquoris. Vides, nec doctrinam, nec exemplum esse ad rem; atque ideo argumentum totum non subsistere.

167. Obicit præterea *num. 30.* retorquendo contra nos argumentum illud, quo supra impugnauimus illam nouam reproductionem corporis Christi, ex eo quod Ecclesia ex veritate verborum colligit hanc conuersionem; verba autem aque vera essent, etiam si corpus Christi non reproduceretur, sed solum introduceretur. Hoc, inquam, argumentum dicunt, eodem modo procedere contra nos; quia Ecclesia ex veritate verborum colligit hanc conuersionem, ergo absque destructione substantiæ panis posset fieri hæc conuersio; quia verba eodem modo fuissent vera, licet substantia panis maneret alibi in rerum natura.

168. Ad hoc iam respondimus supra, Ecclesiam ex veritate verborum optime colligere destructionem panis, quia miracula non necessaria non præsumuntur; non posset autem, scilicet veritate verborum, manere substantia panis in rerum natura absque nouo miraculo. Hanc nostram responsionem multis impugnat ille Auctor *num. 31.* Primo, quia iam non ex sola veritate verborum propterea contendamus, sed ex veritate verborum cum alio adminiculo colligitur conuersio: sic ergo poterunt ipsi dicere, colligi illam actionem nouam ex veritate verborum, & aliquo alio principio. Respondetur facile, id, quod ex veritate verborum colligitur, non debere ex illa sola colligi; sicut quod ex Dei reuelatione colligitur, non colligitur ex illa sola, sed supposita alia præmissa, nempe, quod Deus sit verax. Sic in præsentis conuersio panis, & eius destructio colligitur ex veritate verborum Christi, adiuncto tamen alio principio certo, scilicet quod non sint alia miracula extraordinaria non necessaria ad hoc mysterium, quale esset conseruare alibi substantiam panis, separatis ab ea accidentibus.

169. Sed contra arguunt secundo, quod hoc voluntarie dicamus: unde enim Concilium colligit in hoc mysterio, ubi tot reperiuntur miracula, non inueniuntur istud, quo panis alibi miraculose conseruaretur: præsertim, quod forte est maius miraculum destrui panem, quam ipsum conseruari sine accidentibus. Respondeo, Patres Concilii alias regulas Philosophicas fuisse sequutos, & merito: sentiebant enim iuxta aliorum omnium hominum mentem quoties desunt dispositiones ad formam corruptibilem, & substantia illa amplius non compareret, eam certissime periisse: sentiebant, materiam primam sine forma non posse naturaliter conseruari; quod licet ille Auctor in dubium reuocet *disp. 2. Physic. sect. 6. subsect. 3.* Patres tamen Concilii, ne de omnibus receptis principiis dubitaret, id pro certo supposuerunt, & ideo consequenter putarunt, argui bene destructionem totius substantiæ panis, accedente præcipue communi sensu fidelium, qui ex Christi verbis sincere intellectis idem perpetuo collegerant.

170. Sed quid tandem ij ad nostrum argumentum respondent? Dicunt cum P. Suarez, ideo ex Christi verbis deductam fuisse veram conuersionem substantiæ panis, quia Concilia, & Patres ea verba in P. Ioan. de Lugo de Sacramento.

tellexerunt in sensu perfectiori: perfectius autem explicantur, posita destructione panis, & production noua corporis Christi; sicut in Cana Galiliæ aqua creditur destructa, & vinum de nouo substantialiter productum, ob eandem rationem. Nec necesse inquit Iest, omnia, quæ Patres ex aliquibus verbis Scripturæ intulerunt, contineri in illis verbis adæquate; sed sæpe Deus accepta occasione ab illis verbis, aliquid amplius reuelat Doctoribus, & Patribus.

Ad hoc iam diximus supra *sect. 2.* in fine, ubi ostendimus differentiam miraculi in nuptiis facti, & cur ibi debuerit intelligi vera productio substantialis vini, ne Christus illud sciret imperans aquæ infusionem. Quod vero dicunt, postea reuelasse Doctoribus hanc nouam productionem corporis Christi, vellem scire, cui facta fuerit hæc reuelatio, ut eam aliis communicaret, & proponeret. Certe, si reuelatio peculiaris intercessit, non ex verbis Christi cognita fuit eiusmodi noua productio: nam Christi verba nullo modo eam significabant non ergo cognita fuit vera conuersio panis in corpus Christi ex eo, quod verba Christi vera debebant esse, ut Tridentinū dixit, sed quia illa alia reuelatio peculiaris vera debebat esse. Sed de his satis.

SECTIO X.

Inferitur ex supradictis resolutio a liquorum questionum.

EX dictis in hac disputatione, facile erit definire aliquas questionuculas, quæ hic solent controuerti: nam in primis questio illa de qua S. Thomas *art. 8.* an hæc sit vera propositio, *ex pane, seu, de pane sit corpus Christi*; tractata est sufficienter *sect. 8.* Item illa questio: an hæc conuersio fiat in instanti? non habet peculiarem difficultatem in hoc sacramento, sed communem cum aliis, quando causent verba, an in ultimo sui esse, an immediate post: de quo diximus in materia de Sacramentis in genere *diffinit. 4. sect. 6.* Constat item resolutio questionis de subiecto huius conuersionis. Nam si sermo sit de subiecto denominationis, tota hæc conuersio denominatur utrumque terminum: alterum scilicet conuersum, alterum vero id, quod fit conuersio. Si vero sermo sit de subiecto inhesionis seu adhesionis, distinguendum est; nam, ut constat, ex supradictis, conuersio hæc includit destructionem panis, quæ est mutatio negatiua: & quoad hanc partem, non indiget subiecto positiuo; imo eo modo, quo habet subiectum, potest dici, quod subiectum sit in ipso pane destructo. Continet etiam actionem positiuam, qua corpus Christi sustentat accidentia panis; & hæc quidem actio est in ipsis accidentibus, sicut omnis actio in suo termino, non inhesionis, sed adhesionis, ut dixi in Philosophia. Denique includi potest in hac conuersione actio, qua produciuntur præsentia Christi in spatio specierum; & hæc actio est intrinsece in ipso Christo, ut de se constat.

Restare tamen videbatur duplex questio paulo difficilior. Prima, an sicut in consecratione conuertitur panis in corpus Christi, sic etiam corruptis speciebus panis, quando Christus definit esse sub illis, succedente alia substantia, dicatur etiam corpus Christi conuerti in substantiam succedentem; de quo P. Suarez *disp. 54. sect. 1.* ubi absolute negat, dari ibi conuersionem, aut transubstantiationem. De hoc tamen diximus *sect. præcedenti* contra nonneminem id concedentem. Et quidem iuxta nostra principia distinguendum est: nam si sermo sit de conuersione

171. *Hoc iam scilicet præ est reuelatio.*

172. *Quomodo sit vera hæc propositio, de pane sit corpus Christi.*

173. *Quæritur an corpus Christi sit corruptio speciebus conuertatur in substantiam subsequenter.*

Suarez negat. Resoluitur questio est supradicta.